

Прес-реліз

Впровадження екосистемного підходу в гідроенергетику Вірменії – шлях до вирішення екологічних і соціальних проблем

Єреван, 12 липня 2019 року

Програма розвитку енергетики Вірменії викликає безліч питань. Плани нарощування потужності енергосистеми за рахунок нових ГЕС вдаються необґрунтованими з врахуванням стану річкових екосистем. Річки Вірменії в даний час експлуатуються з надмірним навантаженням, що в свою чергу викликало руйнування водних і прибережних екосистем, втрату іхтіофауни, зміну ландшафтів. Соціальні конфлікти в громадах впливу проектів тривають, а державні органи та місцева влада не здатна їх вирішити.

Перспективи впровадження екосистемного підходу та обліку екосистемних послуг в гідроенергетичному секторі Вірменії обговорювалися 12 липня 2019 року в Єревані в рамках національного семінару проекту «Екосистемний підхід до гідроенергетики: сприяння реалізації європейських вимог до розвитку гідроенергетики в країнах Східної Європи». Основний висновок експертів – екосистемний підхід дозволить ухвалювати екологічно виправдані і соціально прийнятні рішення, буде сприяти формуванню справедливого транскордонного співробітництва на басейновому рівні.

Деградація екосистем зводить нанівець економічні вигоди перетворення природи. У подібній ситуації як ніколи актуальним стає застосування принципів екосистемного підходу, який базується на інтеграції екологічних, економічних і соціальних принципів управління біологічними і фізичними системами для захисту їх екологічної стійкості, біологічного різноманіття і продуктивність довкілля. **Тетяна Даніелян**, НУО «Союз збереження ландшафтного та біологічного різноманіття»: *«У 2015 р був розроблений проект закону «Про екосистемні послуги», який містив положення і статті, що регулюють правові відносини, в тому числі класифікацію та методологію їх економічної оцінки, платежі і умови оплати, фінансові механізми, пов'язані з ними. Незважаючи на важливість проблеми, на різних рівнях обговорення законопроекту, особи які приймають рішення прийшли до висновку, що його прийняття на даному етапі є передчасним, мотивуючи це збільшенням фінансового тягару бізнесу, і розгляд цього питання було відкладено».*

З метою обмеження будівництва ГЕС на особливо цінних ділянках річок, за інформацією **Ліліт Абрамян**, начальника відділу політики ОВНС та охорони водних ресурсів Управління політики охорони навколишнього середовища Міністерства навколишнього середовища Республіки Вірменія, Міністерством розроблено проект закону «Про внесення доповнень і змін до Водного кодексу Республіки Вірменія», в якому передбачається створення списку заборонених зон та річок для будівництва та експлуатації малих гідроелектростанцій. Напередодні семінару, 11.07.2019 закон був прийнятий Національними Зборами Республіки Вірменія.

Неправильні розрахунки потенційного гідроенергетичних ресурсів привели до непередбачуваних наслідків – через відсутність води в маловодний сезон малі ГЕС не виробляли електроенергію в заданому режимі, при цьому руйнуючи екосистеми. **Інга Зарафян**, голова інформаційно-громадської НУО «Еколур»: *«Перспективи розвитку малих ГЕС вичерпали себе в результаті непродуманої і грабіжницької політики щодо водних ресурсів».*

Вірменії. Фінансування міжнародних фінансових інститутів для просування малих ГЕС було використано неефективно, ГЕС не відповідали не тільки принципам екосистемного підходу, а й вимогам природоохоронного законодавства».

Уже на етапі будівництва ГЕС екосистеми зазнають потужний вплив. Найбільш серйозні зміни екосистем відбуваються вище гідротехнічних споруд ГЕС, але їх оцінка залишається проблематичною. **Георгій Файвуш**, завідувач відділом геоботаніки і екологічної фізіології Інституту ботаніки ім. А.Л. Тахтаджяна НАН Вірменії: *«У Вірменії відсутня наукова база з оцінки стану екосистем до будівництва і після початку експлуатації ГЕС. Необхідно розробити, прийняти і впровадити закон про оцінку впливу на навколишнє середовище, здійснювати дослідження і інвентаризацію екосистем, проводити науково обґрунтовану оцінку і прогноз змін екосистем».*

Представниця НУО «Глобальне водне партнерство» **Ліана Маргарян**, вважає, що екосистемний підхід за активної участі громадянського суспільства може бути успішним інструментом транскордонного співробітництва: *«Будучи взаємовигідним для всіх сторін, екосистемний підхід може стати ключем для зацікавленого регіональної транскордонної міжобщинної співпраці на басейновому рівні, що є необхідною умовою та інструментом для охорони та доступу до ресурсів на засадах справедливості».*

Підводячи підсумки семінару експерт проекту **Арам Габріелян**, Еколого-культурна НУО «Хазер», зазначив, що урядом заохочується будівництво малих і мікро ГЕС під приводом «підвищення енергетичної безпеки та стійкості», гарантується закупівля електроенергії і стабільний фінансовий результат власникам ГЕС. **В результаті сплеску ажіотажу на будівництво ГЕС і здійснення програми розвитку малої гідроенергетики природні річкові екосистеми в Республіці Вірменії втрачені.** *«Якщо ми хочемо і маємо намір відновити річки як природних екосистем, то повинні радикально переглянути усталене ставлення до цих об'єктів. Відновлення та збереження екосистеми має розглядатися як незаперечна домінанта, а соціальна і економічна компоненти – як похідні, або залежать від екологічної ємності екосистеми. Екосистемний підхід на основі аксіоматики і принципів зеленої економіки дозволить приймати екологічно виправдані і соціально прийнятні рішення, а фінансовий механізм екосистемних послуг створить економічну базу для її впровадження, в тому числі на транскордонному рівні»* – підсумував **Арам Габріелян**.

Семінар був проведений Еколого-культурною НУО «Хазер» та Національним екологічним центром України в рамках проекту «Екосистемний підхід до гідроенергетики: сприяння реалізації європейських вимог до розвитку гідроенергетики в країнах Східної Європи».

Проект реалізується через схему Регрантінгу-2019 Форуму громадянського суспільства Східного партнерства за фінансової підтримки Європейського Союзу в рамках підтримки громадянського суспільства в регіоні. Його зміст є виключною відповідальністю Національного екологічного центру України та партнерів проекту і не обов'язково відображає точку зору Європейського Союзу

Інформація Національного екологічного центру України та Еколого-культурної НУО «Хазер» (Вірменія)